

ZÁGOREC-CSUKA JUDIT

SIVATAGI SZÉLBEN

Zágorec-Csuka Judit

1967-ben született

Göntérházán, Szlovéniában.

1991-ben szerzett tanári

oklevelet Budapesten,

az Eötvös Loránd Tudomány-
egyetem Bölcsészettudományi

Kara magyar-könyvtár

szakán. Jelenleg az 1. Számú Lendvai Kétnyelvű
Általános Iskola könyvtárának a vezetője.

2006-ban Budapesten az ELTE BTK Könyvtár-
tudományi és Informatikai Tanszékén doktorált.

Szakterülete a szlovéniai magyar könyvkiadás-,
sajtó- és könyvtártörténet, valamint a kisebbség-
kutatás, az irodalomtörténet és a műfordítás.

Ötödik verseskötetét tartja kezében az olvasó.

2011-ben Jókai-díjat kapott.

Verseskötetei és fordításkötetei:

Viharverten, verseskötet (1997)

V ognjenem kresu, versfordítások szlovén nyelvre
(2001)

Kiüzve az Édenből, verseskötet (2003)

Slepci na zemljevidu, versfordítások szlovén nyelvre
(2003)

Antológiák:

Igét őrizve, antológia (1998)

Stolpnica na brazdah, szlovén nyelvű antológia
(2002)

Műfordításai:

A muravidéki és rábavidéki kortárs szlovén irodalom
antológiája (2006)

Feri Lainšček: *Posončnice/Napraforgóalkonyat/
Suncogledice/Sonnenwenden* (2005)

Cár Jenő: *A gólyák is elpusztulnak*
(*Štrki tudi umirajo*) (2009)

ZÁGOREC-CSUKA JUDIT

SIVATAGI SZÉLBEN

Versek és műfordítások

Muravidék Baráti Kör Kulturális Egyesület–
Kapcai Helyi Közösség

Pilisvörösvár–Kapca, 2011

Mire van szüksége a költőnek?

Szüksége van önkritikára, időre, hogy kivárja, megérik-e benne a vers. Bátorságra van szüksége ahhoz, hogy valljon önmagáról, arról, hogy mi ébreszti őt önmagára. Fontos az is, hogy mit merít a magyarság tudatalattijából, a kollektív tudattalanból, és milyen mítoszt hordoz.

Ady Endre szerint a költő-zseni nem illeszkedhet be a szürke, polgári életformába, tiltakoznia kell a kisszerűség ellen. Adyt érdekelte a fajtája sorsa is. Mi a világnézete a költőnek, mi a világképe, világtárgya? Szüksége van ösztönös tudásra ahhoz, hogy felismerje, az adott körülmények közt mit kell tennie. Hogy ez a képesség filozófiai-e vagy sem? Át tudja-e a költő értékelni az értékeket a változások közepette? Ady szerint az élet önmagáért való, s ezt mindenkinek felelt tisztelni kell. Jó az életet magunkba engedni. A rossz az érzések hiányát jelenti, a tompaságot, a menekülő életet.

A *Muratáj* közölte az első versemet, majd publicisztikai írásaim és tanulmányaim is ott láttak napvilágot, főleg a magyar könyvészet, a nemzetiségi könyvtárügy és az irodalomtörténet területéről. A 90-es évektől kezdve napjainkig a *Muratáj* elsődleges fórum számomra. Hogy miért? Mindazért, amiért Ady Endrét, a híres költőnk is motiválta az írás. Költő lettem, mert ez a boldogság útja, egyedül nem lehet üdvözülni, megtisztulásra és együttérzésre is szükségem van. Azért írok, hogy megosszam az örömeimet. A vers szépsége hordozza ezt a gyönyörűséget, amely alapja lehet a boldogságnak. Az ihletben a fájdalom, a szorongás, a keserűség átvált örömmé, s harmóniával oldja fel. A vers attól vers, hogy örömet ad. Az öröm pedig sokféle lehet: érzéki, lelki, szellemi, gondolati. Lényeges az élmény, a maradandó élmény, amely tartós, és hordozza a beteljesülést. A verset a „levél-metaforával” vonnám párhuzamba, amelyből először rügy lesz, bimbó, majd levél; megsárgul, lehull, és elhal. A változás és az átváltozás folyamatát éli meg. Egyfajta metamorfózist. Benne van a költő sorsa.

Érdekel a népem sorsa, mert szeretnék a muravidéki magyarság közösségéhez tartozni! A siker és az elismerés csak zaklatottá tett. Nemcsak kapni, hanem adni is szeretnék. Tőlem verset várjanak a muravidéki magyarok, elsősorban ők, s aztán mindenki, aki kezébe veszi, és olvasni óhajtja a műveimet.

A szerző

Jézusnak

A konyhából
fel lehet érni
az égbe, de
sem arannyal,
sem ezüsstel,
nem leszel
méltó
a felemelkedésre.

„Amikor eltávolodsz, csak befelé élsz...”

Amikor eltávolodsz

amikor eltávolodsz
amikor csak befelé élhetsz
amikor már nem akarsz kitölteni
az űrt semmivel
amikor kihagyod magadat
a mából
amikor szakadozik a szál
a múlt és a jelen átvezető
alagútjain
amikor már csak állsz
a félig nyitott ajtók előtt
s történeti utáni
kategóriákba lépsz
amikor már csak
funkcionálisak lehetnek
a dolgaid nem nembeliek
s már nem elégíted ki
mások elvárásait mert
már kielégíthetetlenek
a kirajzolt csatornákon
véget ért az utópia
leértékelődsz
mint a szellemi
futószalagon vergődő
ember

Láthatatlan virágbontás

Amikor átgázolnak rajtad,
ott belül mégsem láthatják,
hogy rügyeznek benned a fák,
nem akarják látni a virágbontást.

Amikor átgázolnak rajtad,
nem tudhatják, hogy nehezebben
fog felkelni benned a Nap,
mert átlépték a napodat.

Amikor átgázolnak rajtad,
ölelni akarsz, de nem
ölelhetsz, mert átgázolnak rajtad.
Ne nézzél a szemükbe!

Kétely

Kivel együtt, ki ellen,
kiért és miért
lángol e tűz benned,
s lángol-e még,
vagy csak pislákol,
hamuvá dermed,
szertefoszlik, és elvész.

Mélyít-e, vagy csak éget?
Eléget, vagy megperzsel?
Fárosz-e vagy mécses?
Sorsod fátumszerű láncá
vagy tükörképe?
De nincsen hova lobogni!

Álmaimban

Álmaimban fekete vonatok
visznek a végállomásig,
majd fehér vonatokon térek
vissza a kezdetekhez.

Vissza, vissza

Vissza kellene térni, vissza
a Vereckei-hágó szorosaiba,
vissza a halottaink ősi
sírjaiba, vissza a kezdethez,
vissza a csatamezők véres
sáncaiba, vissza a hamuba,
a nyírfaerdők mocsaraiba,
ködben, esőben, fagyban,
hóban, amíg erős a horda,
kicsi a nyáj, vissza, vissza,
a határokon túlra.

A labirintus vége

Annyi minden nem adatott meg,
Isten ad, és elvesz, a csillagok
hullásával elment, eltűnt a
horizonton, pedig lehetek
volna járható utak, járhatatlan
ösvények helyett, lehetett volna
megoldás, egyértelműbb kiút,
fény a labirintus végén,
utolsó menedék,
csendesebb végzet.

Duális vonzat

Vonzás nélkül
nincsen taszítás,
a világ kettőssége,
a te kettősséged,
a születéstől
a hervadásig,
ellenpólusok tükre,
örökös körforgás,
hosszú vándorút.
Duális vonzat.

*„Titkos kapocs, láthatatlan kötelék,
Bennem és Benned, együtt rezdülés...”*

Azt akarom

Azt akarom, hogy úgy szeress,
ahogy a költő szereti önnön
szomorú gondolatait.

Azt akarom, hogy társam légy,
mint a csillagok a Holdnak.

Azt akarom, hogy úgy szeress,
mint Nap melegét a virágok.

Azt akarom, hogy úgy emlékezzél,
mint pásztor emlékezik a zöld
rétre és az édesvízű csermelyekre.

Azt akarom, hogy legyen egy
utad hozzám, s ne verj engem
végtelen fájdalommal.

Azt akarom, hogy igazi Fény legyél,
hatalmas szívemet perzselő Láng,
örök zene.

Uram, te nyitottad szerelemre
szemem, ne tegyél vakká,
legyen ez a szerelem mégis
akaratod szerint.

Titok

Titkos kapocs, láthatatlan kötelék,
Bennem és Benned, együtt rezdülés,
csillagot hordok szemedben,
dédelgetlek, hegyekből zúduló eső,
feléd irányítom, mint a hófehér
viharak lángra lobbanó tüzét,
távoli dalod semmivé foszlik,
ha távol jársz tőlem,
ha távol járok tőled,
jó lenne meleg szemedbe nézni,
elfáradt öledbe bújni, mint
az eső, pusztító örvény vonz
magához. Gondolsz-e rám?
Benned élek, mint a titok.

Útközben Hozzám

férjemnek

Amikor eljössz Hozzám,
kinyílnak a virágaim,
az eső is eláll, a madarak
megrázzák a tollukat, köszöntenek.
Tavaszdik bennünk az idő.

Amikor eljössz Hozzám,
elengedhetetlen világodban
járok, mint elalvó lányok
arcára nehezedő árnyak,
hegyeid közt állok.

Amikor eljössz Hozzám,
kezedbe hullva
nyomodban járok,
hogy senki se lásson.
Összecsukom előtted
a szárnyam.

Karácsonyra

Angyal száll tenyeremre,
hírt hozott Rólad,
hóviharban, csillagszórós
fenyőfa ajándéka, hogy
Te legyél a dió, az alma,
a szaloncukor, angyalka
hozta, titokban, hópelyhes
ámulatban, szívembe,
bethlehemi csoda,
hogy megszülessen
bennem a szikra.

Vízesés

Ha érintésed elérhetne,
ha a tavak visszafelé
folynának, ha szemedbe
ásnám el utolsó kincsem,
most könnyebb lenne
ez a perc nélküled.

„Impressziók a kitáguló időben...”

Sodrásban

Mint egy félig megélt álom,
hullik ki belőlem a tavasz
szunnyadó ébredése, sodrásban
a tüzes nyár felé, bennem se tűz,
se tavasz, se tél, az ősz is csalóka,
félig megélt csatákban,
ismeretlen csataterék
magányában félig megélten
állok, a tavasz íze számban,
a tél dere fejemen,
üres a szoba, hideg a kályha,
visszhangtalan a kiáltásom,
csalóka ez a tavasz,
nincsen virágbontás.

A csoda

Közeledünk, mert közeledni jó,
istenti erőt ad, önmagam felé lépek,
önmagam felé lépsz, sietsz, s menekülsz,
előlem, előled, az ölelés elől.

Nem vagy egyedül, nem vagyok egyedül,
összefüggő sorsunk, adjál szárnyakat,
hiszen a szerelemnek szárnya van,
emberfeletti erőd harca, a csodákkal
óvatosan bánjál, de ne váltsál meg.

Gyengévé válunk, kiszolgáltatottabbá,
mégis belelépünk, beleesünk, elindulunk felé,
hogy tökéletesek legyünk, tökéletes általad,
általam, az individualista, anyagias létben.

Csak fölfelé nézz, az öröklétbe.

Szélcsendben

Ne feszítsd a húrt,
mert elpattan,
ne öleld át a
szivárványt,
ha színtelen
az alkonyat,
maradj
nyomtalan
a szélcsendben
a horizont
alatt.

Sivatagi szélben

Isten sem tudhatta terveidet,
a szelek is csak sodortak,
kifelé ebből a zivataros
nyárból, a tél messze még,
üres a horizont, kietlen a táj,
kietlen a lelkem, félek, hogy
elvisznek a szelek, nem
kapaszkodhatok meg
Benned, elvisznek
Istenhez.

A Nílus csendjében

Mint ahogy minden tökéletes
és szép, mint Abu Szimbel nagysága,
mint fiaim mosolya, a Nílus lassú
folyása és az alkonyat, amely
egyedül ér a hajón, hiszen tudod,
hogymás is szenvedhet, hogy
bármiförtörténhet még, bár kibírhatasz
Karnak oszlopai alatt, vagy Kom-Ombo
Hatalmas falai közt megbújva az
Aswani befejezetlen emlékmű előtt,
vagy Edfu szentélyeinél, a gizai
piramisok árnyékában, a Királyok
völgyében, de csak te tudhatod, hogy
van idegenség, távolság, és hogy van
kötődés is, szeretet, ragaszkodás,
s bárhova mész, csak magadat viheted,
s bárhol meghalhatasz, csak magadat
veszíted el, a Nílus örök, a felhők
felett kék az égbolt, és színtelen az Éden.

Fény nélkül

Elfogyott belőlem a Fény,
elveszik a ködben,
már nem látni, ahogyan
elfolyik a kis utcák csatornáin,
az alagutakban, elfolyik,
elveszik, elveszik, elveszik
egyszer.

Bújj el

Bújj el a friss patakok vizébe,
sötét erdők mélyébe,
búzamezők sűrűjébe,
tűnj el hirtelen, de
ne fussál a szél ellen,
ne ússzál az ár ellen,
ne kiabálj, ha
túlkiabálnak,
ott a felhők fölött,
a hegyek mögött
várnak, a Getsemáne-kertben
pénzért árulták el Jézust,
pénzért csókolták meg,
titokban mégis szerette őket,
és imádkozott értük,
háromszor tagadták meg,
halálosan szomorú volt a lelke,
halálosan szomorú a lelkem.

Éj

Sötétben botorkálva,
keresve a Fényt,
a szalmalángot,
aranyba öltözött
pirkadatot,
vaksága lehúzta,
levette róla
a terheket,
elvette a teljességét,
küklopszi
tehetetlenségében
gátakat tört az
óceánokba,
s eljutott az
apró csillagokhoz
melegedni,
átölelte a Holdat,
s újjászületett.

Nap

Felszállt a Nap, de nem ragyogta be a tájat,
szomorúan tekintett a lenti fenyvesekre,
havas bércekre, forró homoksivatagokra,
kietlen zöld oázisokra, kék tengerek
sötét barlangjaira, lehunyta a szemét,
álmodott, mert megvakult volna, ha
belenéz a saját fényébe és a magányába.

Sárguló falevelek

Ez az ősz is csak érlel,
de nem hozta meg a
gyümölcsét, melegít,
de nem perzsel,
súlytalan és
otthontalan,
mint a lehulló,
sárguló levél,
ízetlen és
kegyetlen,
lassan készül
a zúzmarás
télre.

Kitáguló idő

Ahogy kinézek az ablakon,
s kilépek a tavaszi rétre
a margaréták és a pipacsok
ölelésébe, megáll az idő.

Ahogy kilépek a tavaszi
erdők lombsátrába,
visszaringat az anyaöl,
az ölelésedben megáll az idő.

Ahogy kibújik a hóvirág
az avarból, és megérinti
a fény, elalszik a tenyeremen,
mint apró katicabogár.

Pipacsok

Pirosak, mint a vércsepp,
bevilágítják a zöldellő
réteket, mint a katicabogarak,
s elhervadnak, ha megérik
a búza, majd kóróvá
száradnak a sivatagban,
tavasztól őszig, piros,
zöld, sárga, barna,
fekete álarcok
mögött megbújva
megállnak
a télben.

***„Ősi humusz, belőle nőttem én,
belé is süppedek”***

*Barátaimnak, fiaimnak, nagyapámnak, költőknek,
íróknak, irodalomtörténészeknek, festőművészeknek...*

Cím nélkül

Kréher Péter költőnek

Arra mifelénk
már nem esemény egy könyv.
Sosem volt az, még a rómaiak
idejében sem.
Arra mifelénk
esemény volt,
ha a gyerekek szánkóztak
a főút mentén.
Arra mifelénk
esemény volt,
ha megérett a szőlő.
Mégis naponta kicserélik
a szeretetet gyűlöletre,
az angyalok zenéjét
lejárattással,
hamis szavakkal,
mindenhova és
sehova tartozással.
Arra mifelénk már nincsen íze
Anyám tejének, Apám búzaszemének.
Arra mifelénk nem lesz holnap.

Családi album

Nagyapámnak, Csuka Józsefnek

Elsenkisedtem, de Te még ott állsz
előttem megművelt, barázdákkal teli arccal,
önérzetes, paraszti portréddal, lélekteli
szemekkel, s én már csak melléd rakhatom
megsárgult igazolványkép-jellegű arcom,
szemeim a semmibe néznek, erőtlen
nyugtalanság van bennük, voltatok
valakik, aztán nem jöttek az akárcik,
s végül itt állok, visszavágyom
kukoricatábláidra, répa földedre, kezed
által nevelt lóhere melegébe, Te
még hordozol valami ősit, valami emberit,
nemcsak az emberekkel, az Istennel is el
akarsz számolni, hiszen tudod, Jézus is
egyszerű ember volt, egyszerű tanítványokat
választva hirdette az ígét, szeretetről beszélt,
mint Te teszed, és lehajolt előttük, meghajolt
előttük a Messiás, meghajolt ez emberek
előtt, mint ahogy Te is meghajolsz
a búzamezőid előtt, hogy megtaláljam
benned Jézust, hogy az ösvényeiden
maradhassak, akkor is, ha lemaradok,
hogy még egyszer megfoghassam
a kezed, hogy eltaláljak Hozzád
a sötétben, a lemerülés után, hogy
megtaláljalak, és megőrizzem
igazi fényed.

Jajajajajaj

Ádám fiamnak

már a vállamig érsz
hull a dió a fáról
eső áztatja arcomat
már a szívemig érsz
esőzésekben
hullatja szirmait
a krizantém
már az ajkamig érsz
ősz volt kora ősz
amikor megszülettek
szőlőt érlelő szeptember
egyszer volt hol nem volt
egy igazi királyfi
jajajajajajajajajajajaj
egy szívverésem
már a vállamig érsz
őszülő hajam a ködben
jajajajajajajajajajajaj
veled szeretnék utazni
télidőben tavaszban
nyárban és őszben
veled mert nélküled
nem érdemes
jajajajajajajajajajajaj

A dalia

Dávid fiainak

Szemed kéksége, mint az Adriai-tenger
hullámai, hömpölyög felém, mosolyod,
mint a tavaszi napsütés, amely bearanyozza
a kinyílt virágokat, és elcsendesíti
a katicabogarakat.

Dávid király tornya, ezüsből
és aranyból épült palotái,
megannyi labirintusa vezet
az Édenkertbe.

Nyár volt, búzaszemeket érlelő
kánikula, amikor megszülettek,
tündérek szálltak le a Mura
holt ágaira, megrezzent a sás.

Szemed kékségében benne volt
egy dalia, aki táltos lován
száguldott tündérek kíséretében
a harmatos kapcai erdők felett.

Mindenüvé

*„Én gyökértelennek érzem magam,
mert én vagyok a gyökér.”*

(Esterházy Péter)

Majd elfelejted lakásod címét,
számát, igazi neved, de a fényben
lesz a te helyed, hiszen csak
a fény teremti, és veti az árnyakat,
oldja, amit ember meg nem oldhat,
csodaszert hoz, a sötétségből kihívja
az angyalt, a csillagok kivirágoznak
az égen teérted, majd mindenüvé leszel,
a földdé, az éggé, az éterré, a halhatatlanság
örök parazsa fénylik helyetted.

Madonna-ikon

Szekeres Anitának

hogy mindennek eljön
majd az ideje
Freud is tudhatta, hogy van szerelem,
de elhallgatta, eltakarta a libidóval,
romlandó a test
romlandó a lélek is
ahol létezik Faust
ott Mefisto is létezik
utak vannak
és vannak csodák is
Michelangelo Pietája, a
Madonna szeplőtelen fogantatott
Jézus Munkácsy Golgotáján
keresztre feszítetett
hogy mindennek eljön az ideje
és el is megy
ad és vesz
vet és arat
ne engedd hogy
mások építsék
az arcodat
egy irreverzibilis
folyamat
a te utad
a te utazásod
majd mindennek eljön
az ideje

Alkonyat

Kepe Klára könyvtárosnak

Már nem tudok elmenni, mert
túl sok sár rakódott le szekerem
kerekeire, pedig vihetne éjszakákon,
hidakon át, réteken megpihelve,
erdők mélyébe.

Már nem tudok elmenni,
mert elolvadt a hó, hogy
kifehérítse álmaim,
s meghozza a bő
termés zamatát.

Már nem tudok elmenni,
mert fészket rakott
belém az alkonyat és
a lemenő Nap, de az esti
csend még elringat.

Ha mégis elmennék,
ne tartsátok vissza
szárnyaim, mert csak
befelé tudok már repülni,
befelé sodor a szél.

Zarándoklat

Svetlana Makarovič költőnek

Merre menjek Mária, fájdalom
által zarándokolva, vérrel
verejtékezve, sehova jutva,
büntetlenül, elárulva, meggyalázva,
nehéz keresztet cipelve, epét íva,
keresztben haldokolva, vérem
mégsem lesz szent.

A zarándoklat szakadéka
elé kúszva,átkozott utakon járva,
berkeken át vonszolva magamat,
menekülve, éjszakákon át,
egyedül, lángok és viharok
fergetegében meghajlok előtted,
e zarándoklat utolsó esélyeként.

Mégis mindegy

Varga József költőnek

Már nem túrom a földbe magamat,
fényt sem igényelek,
Napba sem török gátakat,
nem lehet rombolni,
ha építeni sem engednek,
nem lehetek szellőt váró,
sudas nyárfa.

Nincsen földem,
bársonyszékem,
se bankszámlám.

Nem emelek szót
mások ellen,
de magam ellen
sem beszélek,
a végek harca
harctalan.
Jobbágy őseim
mezítláb taposták
Göntérháza
agyagos talaját.

Nem tudtam elérni
a Napot, s már nem
akarok felrepülni.
Szememben nem
gyúlik fény
pásztortüzek
helyett.

Vihar után

Göncz László költőnek

Nem állt meg az idő,
nem nyugodott meg a lelkem,
a lélek időtlen fekete földjén
nincsenek csataterék,
csak végtelen rónaság,
az Uráltól hallatszók
lónyérítés, s az ígéret földje
valahol a Kárpátok alatt,
az éden a csodaszarvasok
nyomaiban, üres tanyák
és ormóttan sziklák közt,
valahol a rénszarvasok
friss patakjainak a közelében,
vihar után, szélcsendben,
harangoznak, és én is
megállok az időben,
sehol a sereg, elfogyott
a dúsgazdag legelő,
elmúlt, s szétesett
egy kép, életfoszlányaim
üres templomok
reggeli fényében,
a hazatalálás egyszerűsége
a mobiltelefon sípszavaiban,
a haza ott, ahova naponta
bekopogok, zárt ajtók
közt kutatva, újra és újra,
valahol messze az anyaméhtől,
s közel a földhöz, valahol
az ismerősség és az ismeretlenség
határán, valahol a lelkemben,

ott belül, kútjaim mélyén,
tulipános kertemben, kék
felhők alatt, valahol
a vérereim folyása
irányában...

Keressétek, ki vagyok

Rozsmán Erzsébet költőnek

Ne keressétek, hogy ki vagyok,
mert kiszáradt kutak mellett
miért is szomjaznék,
ha elfogy a víz,
megmarad a só,
kiapadhatnak a tengerek,
fehér lesz a horizont,
mégsem félek a sötétségtől,
a világosság is csak sót hozott,
édes ízű tavak helyett,
ne keressétek, hogy ki vagyok én.

Hívők, hitetlenek

Tine Mlinarič költőnek

A hívőknek könnyű lesz az *átmenet*,
de a hitetleneknek majd megmarad
a muravidéki föld, a pókhálók helyett
a kapanyél és a pannon föld a szíved
tájékán, hogy ne legyek idegen tenger
a pannon síkságon, Jónás a cethal
gyomrában, lassú fokozatai vannak
a szeretetnek, Mária mellet a kis
Jézus és a jászol melege, otthoni
fészek, egyszer majd elmegyek
Júdeába, hogy megtaláljam Isten
Árnyékában önmagam, Judit vagyok,
a vértanú, egyétek testemet,
igyátok véretem, kigombolom
a kabátom, hogy beengedjem
az őszt, és közelítsek a télhez,
a hívőknek könnyű lesz az
átmenet, de a hitetleneknek
megmarad a kemény
muravidéki föld.

Útravaló nélkül

Báti Zsuzsa költőnek

Szeretnék nagy temetést,
virágos sírom előtt még, ha
el is veszítem életemet,
legyen gyászbeszéd, aki
mondani akar valamit,
álljon ki a sorból, s
szembe fogok nézni vele,
közel leszek
az angyalokhoz,
mezítláb lépem át
az ismeretlenség
kapuját, s ne tartsatok
vissza, ha el kell mennem,
mert végrendelet nélkül
távozom tőletek,
nem volt, s nem lesz
útravalóm.

A tükör

Bernjak Erzsébetnek

Gondolatainkban élünk,
nyelvünkbe temetkezünk,
szárnyak nélkül is repülhetünk
piros pipacsok díszítette
zöld mezőkbe, elázhatunk
a lila esőben, lehetünk habléányok is,
de a titok megmarad titoknak.

Az Éden titka,
a Pokol titka,
a te tükrödben a te
tükörképed titka.

Egy virágos rét,
megpihenhetsz benne
a Bánffyak vára alatt,
behunyt szemekkel,
nyelvünkbe temetkezve.

Itthon vagy a Bánffyak
vára alatt nyelvedbe
temetkezve, újra
itthon.

Megmaradok fénynek

Halász Albert költőnek

Megmaradok Fénynek,
nem a jeruzsáleminek,
sem a názáretinek,
hogy ne legyek rozszda,
ha a szavaimat csótányok
lopkodják.

Megmaradok Fénynek,
ha nem maradhatnak meg
az emlékeim, ha nincsen
útszéli fa árnyéka, ahol
megpihenhettem volna.

Megmaradok Fénynek,
s szótlanul vonulok el
a bástyáim mögé, ha
majd elalszik a fény,
kihűl a melegségem,
elpárolgok a fénybe
fénytelenül.

Tavaszcvárás

Szúnyogh Sándor költőnek

Már nem kezdek elölről
az acélrostos álmok szövését,
emlékeim keserű íze elvesz
a ködben, a tavaszi olvadás
is elpárolgott, már nem tudom
elkezdeni az elejétől, nincsen
tavaszcvárás, sem a nemzedéke,
nincsen következő lépés,
az el nem ért és kihagyott
álmaink közepette útjainkat
mossa az ár, kiestem a körből,
Halicánium már nem üzen,
kelta kohászok sem izzítják
vérem, tél van bennem,
zöld tavaszcvárás helyett,
a vers agyagtábláival
gyászolom a tájat, nem
voltam fáklavivő, s nem
tudom, hogy szerettek-e.

Ősi humuszban

Vlaj Lajos költőnek

A drága föld színtelen,
de terem szőlőt, almát,
búzát, napraforgót,
mint a sivatagi kutak
homálya, elapadt
a gyönyöre, már nem
öltözteti öregedő
lelkem, a szellem
vendégei idegen
tanyákon keresik
a tudás szentélyét,
az Olümposzig már
nem lát el szemem,
szépségét elnyelte
az éj, kietlen a
táj, nem álmodik
már a lelkem.

Átok-e vagy áldás?
Köves barikád?
Vagy igét őriző oltár?
Ősi humusz.
Belőle nőttem én,
Belé is süppedek.

Búcsú

Gábor Zoltán festőművész halálára

Véget ért egy út,
ösvény, kiúttalanság,
útnélküliség, vakvágány,
átmenet az ismeretlenségbe,
átmenet a semmibe, életed
odaát, életem ideát.

Hidak

Franci Just irodalomtörténésznek

Ha hidak vagyunk,
legyünk erős hidak
a hidatlanságban,
együtt öleljük át
a Murát, tegyük
átjárhatóvá,
legyenek útjaink,
sugárutak ösvények
helyett, itt legyen
a mi helyünk,
templomunk és
temetőnk.

Elmúlt hatalmak
és elmúlt forradalmak,
könyvégetések,
határhúzások sáncai
mögött évezredek
szélcsöndjében
folyik a Mura,
sodorja az iszapot,
a nádasok titkait,
a füstöt, az aranyat,
mint egy élő
koporsó, bennünket
is sodor vörös
pipacs és kék
nefelejcsvirágok
tengerébe, sodor,
sodródunk, sorsunkat
tartja a tenyerében.

Én már tudom...

Radnóti Miklós motívumokra

Én már tudom, hogy nekem e tájék mit jelent,
szülőházát, határnélküli, de határokkal mégis szétszedett
mezsgyét, gyermekkorom magyar nyelvben megőrzött
világát, ha itthon vagyok, velem alszik az otthontalanság
világa, Munkáctól Huszt váráig terjed, és a Muravidék
a bölcsője,
felnevelő szülőföldem, a térkép kitágul, és tudom, hol lakott
itt
Vlaj Lajos, Szúnyogh Sándor és Márai Sándor is otthon-
talanul,
és tudom, hol van Žagubica és Abda, az Erőltetett menet
útja,
a Balkán és az anyaföld, édesapám búzaföldje, s a sírok
közt anyám,
Srebrenica, a meg nem szűnő körforgásban sírnak az
édesanyák, siratják
fiainkat, és Vukovárt, ahol a házfalokról csorog
a fájdalom emlékezete,
hol vannak a szelíd tanyák, és a csókok íze ízetlen-e,
megvan-e a régi
szerelmek mámora, hol van a méz és az áfonya, határon
innen vagy határon
túl, bűnösök vagyunk-e még, egy nép vagyunk-e, vagy
sikertelen
népszavazások törmeléke, kívül és belül, mozdulatlanul
lapulok
Európa közepén, meghajolhatok-e előtted virrasztó, hősöket
temető éji felleg?
Én már tudom...

A szomorúság megmarad

Bence Lajos költőnek

A szomorúság megmarad,
visszajár a lelkem alagútjain,
dantei purgatórium,
anyagi síkon túli
alkímiai nász,
visszatérek az androgün
létbe, az utolsó fizikai
inkarnációm.

A szomorúság felemel,
átvisz az ismeretlenbe,
életfeladatom utolsó
aktusa összeolvad veled,
a melankólia kozmikus
erején túl találok el
hozzád, a poézis
elvisz a harmóniába,
a szomorúság megmarad.

Epilógus

gróf Zrínyi Péternek

Pannónia előkelői közt vitéz a végeken,
előbbre látott főúri haszonelvűségen,
kapzsiságon, törökellenes harcon,
Habsburg-politikán, főúri intrikákon,
a királyi birtokosok kiküldetésén, önző
személyi és vagyoni torzsalkodáson,
európai látókörök horizontján, nemzeti
problémák felismerésén túl, de
elkészt a megoldás, elkészt minden,
ami késve érkezik, az összeesküvőnek
sem bocsátottak meg Bécsben,
1671. április 29-én Bécsújhelyen
fejedet vették, Isten kezébe helyezve
sorsodat, az irgalmasságot, Anna
Katarinának írt búcsúleveled,
az utolsó óhajod neki szólt, a hóhér
bárdja kétszer sújtotta a fejedet,
térdre esve, de nem letérdelve,
széthullott, szétesett a tested,
hiába kötötték be a szemedet,
Európa látta a véres végzeted,
a fekete mentéden folyt szét
nemesi véred, Bécsújhely
főterén idegen emberek látták
szétesésed, több volt ez, mint
rebellio, több mint vértanúság,
több mint sors, „Sors bona nihil
aluid”, több az erőszaknál, hiszen
nem erre születted, nem ezt kerested
az Adriai-tengertől a kassai dómig,
Zrínyi Ilona többször is beleremegett,

hiába dedikálta Miklós bátyád az
eposzát a magyar nemességnek,
„a véretem utolsó cseppig hasznosan”,
a magyar nemesség mégsem
lehetett ott a kivégzéseden,
idegen bírák előtt, idegen földön,
idegen hóhérok ontották véred,
„az én vitéz öcsém, mind magyar,
mind horvát, igazán szeret, mert
látjuk hazáját”, de a haza nem
adatott meg, hamvoid a bécsújhelyi
templomtér melletti gödörből
három évszázad késéssel mégis
megpihenhetett a hazai földben,
a zágrábi katedrális szentélyében,
„Trans sic gloria mundi”, de mégsem
múlt el a te dicsőséged Pannónia
előkelő vitézének a végeken.

Hóstett

Zrínyi Ilona grófnőnek

Glória, Zrínyi Ilona, gróf Zrínyi Péter és
Frangepán Katalin leánya, vívódások,
sáncok, ágyúállások, csataterек zajában
döngött Munkács vára, égtek a fáklyák,
lovak pusztultak el, az elcsigázott várbeliek
mégsem adták fel a rebelliót, a Zrínyiek
vére nem válhatott vízzé, Caraffa haragja
nem nyomhatta el, kivégzései sem
rendítették meg a várnépet, és nem jött
a megszolgált segítség, nem üzentek,
Európa legbátrabb asszonya te voltál,
csapások után újra felállva,
s nem jött az amnesztia, Bécsben
bíráid előtt gyermekeidről elszakítottak,
Thököly gróffal hagytad el Erdélyt,
elviselve a bujdosók sorsát és a száműzetést
férjeddal, a sárospataki kertek helyett
következett Nikodémia, erős lélek,
sorscsapások királynéja, Ozalj, ősi földed
helyett a konstantinápolyi kriptá,
s végre a kassai dómban koponyád fiad
koporsójában, dicsőség a haláلودon túlra,
Európa legbátrabb asszonya, a Napkirály
mondotta, s legyél mindörökké, glória, a hősnő,
az asszonyok főasszonya, fejedelemasszony!

Az utolsó vers

mindenkinek

Eljön az utolsó pillanatom,
az utolsó lépcsőfok,
az utolsó esélyed,
hogy véget érjen
e reménytelen
utazásod, eljön
a kiszállás,
az üresség,
ahol szétválík
a fent a lenttől,
a színek a formától,
a mosoly a keserűségtől,
a hangosság a csendtől,
a hegyek a vizektől,
a világosság a sötétségtől,
én tőled, az anya
az anyaméhétől,
a gyermekétől,
mindentől és mindenkitől.

Az utolsó verstől.

Átlépek az ismeretlenségbe.

Mária, glória

A mennyei küszöbödre helyezem
bűneimet, megállok az angyalok
fényében, majd felöltöm újra
kolostori ruhám, de addig
engedd, hogy felnevelhessem
fiaim, s meleg legyen a jászol,
bár lassul a szívverésem,
csendesül a betlehemi teli-
hold, tücskök ciripelnek,
Máriám, glóriám,
Szűzanyám!

Műfordítások

Percek

1.

Az idő megállíthatatlanul
áthatol az ujjak közt,
a semmibe siklik,
átcsúszva az elfelejtett időben,
összeszöve a pókhálóban,
begubózva az emlékekbe,
magányosan elfelejtve!
Az árnyékos nyomokon lépkedek,
percek és másodpercek pergésében,
hogy megtartsak egy gondolatot,
hogy leírjam a szív dobbanását,
vagy megragadjak egy ökölnyi
álomtöredéket...
Minden elsiklik, sikertelen vagyok,
az idő gyorsan átlép rajtam.

2.

Az emlékek – sorban állnak,
mindegyik belegyömöszölve
a saját csomagolásába,
leltárjegyzékkel ellátva,
és várnak... várnak... várnak!
Elrendezed-e őket, katalogizálod?
Ha lemerülnek az időben,
esélyük sincsen a feltámadásra.
A semmibe rohannak,
elnyeli őket az örökkévalóság.
Megfontolt pillanat!
Az aszpirin sietsége:

elúzi a fájdalmat,
de megöli az emlékeket!

3.

Csapda a tükörben:
a valódi önmagadat nézed,
vagy egy arcot?
Hiteles-e vagy álarc?
Árnyékolt szemöldök,
a szempillák tusba mártva,
az arcon pirosító,
megrajzolt ajkak,
a fogak csillogó fehérsége,
a homlok fölött melírozott hajtincsek...
Ez vagy Te vagy a kozmetikum bohóca?
A Poly Brillance a Schwarzkopftól
majd megmérgezi a hajadat,
és a Colgate maradványai megülik
a fogaidat.
EZ nem te vagy,
még álarc sem vagy,
csak kreatúra...

4.

Remeg a hang a reggelen,
festi a cigaretta basszusa,
a köhögés megerőszakol,
szárazság a torokban!
Nem mondhatasz szépeket,
ha sípol a tüdőd...
Ha kikiabálnám magamat,
ez kitisztítaná a szennyezett
kanálisokat, bátorrá tenne,
és kielégítene, hogy még valami
élhetne benned.
A whisky segíti a tenort,

okosítja a gondolatokat,
újra megszépítené a gondolatot.

5.

Átnézel a saját árnyékodon,
és azt gondolod: SZEGÉNYSÉG!
A napok egyhangúak,
a reggelit követi a következő reggeli,
a köszönést a következő köszönés...
Mi borít ki?
A véres tévéképernyő?
Kés a rózsaszín mellkasban?
A megerőszkolt gyermek?
Az eldobott kutya, vagy a lelőtt katona?
Mi pezsdíti fel ereidben a vért?

Az adrenalinban megtalálod önmagadat.
Keresd a halált – amely meghozza a megváltásod.

6.

A perc szétoszlik az időben...
Megmarad a kegyetlen, napnélküli sötétség,
a magány tengere az epe óceánjában.
SZEGÉNYSÉG! Nincsen megfelelő biztatás!
A homlok ráncai közti korrózió,
Az összeszorított ajkak közt az üröm keserősége,
A forró szemek, mint égő tűzhányók...
Semmi sem vált meg,
a halál sem!
Nincs ösztönzés a fényre való vágyakozásra.
A világ a semmibe vész, és te is értéktelen vagy,
üres héj az időtlenségben...
A te pillanatod a szörnyűségben megmerevedett!

Az éjszaka csendjében

Csendesen cseng az ének
a téli éjszaka csendjében.
Elúszik az alvó házak között,
csendesen visszahangzik
a lámpa fényében...
A téli ködben
megdermednek az árnyak.
A titokzatos idő bennünk
ringatja el az álmainkat,
a világ csodatevő erőinek hatása,
az éjszaka gyökereiből fakadó
mesék tánca és a boldogság, amely
az árnyékban lebeg.
Decemberi éjszaka.
Halhatatlan havazás az égből,
törékeny hópelyhek
tánca a tenyeremen.
Hordozzák álmaim töredékét,
a jobb idők előjelét,
az új évre és az új téli napra.

Jovanović, Klarisa

Az ujjad begyével ásol

Az ujjad begyével ásol benne, gondtalanul széztúzódot minden erőddel. Súlytalanul.

Az ujjad közt siklik el. Erőteljesebben kapkodszt utána, már előre szétporlad, a végtelenségig. Az időtlenségig. A széthúzótt mezők szürkeségébe. A hun lovasok topogásába.

A fekete úzok és kumánok harci ricsaja közé, akik nyomokat hagytak a fekete cserépedényekben.

Nézd meg ezeket a vonalakat, ezeket a csíkokat, nézd a név nélküli jeleket, hogyan tapogatóznak látszatra e szent folyamatban. Már előre meghatározottan.

Megrajzolta a fekete, régi tengerek partjait.

A gyöngyszigetek mélységét. A halcsontok foszilizációját

a parti kövekben. És a homlokodba belehelyezed a fejedet, és keresed a szemcsét, és válogatod a lencsét a hamuban, és vagdosod, kukorékolsz, rekedten, magányosan, mint egy megkopasztott kakas.

A végén elterülsz, névtelenül

A végén elterülsz, te névtelen Kuman.
Fejjel a széles karjai közt, amelynek elvette
a színét a vakolat, és szétmarta a szabását.
Az álmoság lebénítja lábaid menetét.
Félig fekve, félig ülve, mintha félnél átnyújtózkodni
rajta, egészen kitérülve a harci kiáltásoktól
és a nekirugaszkodásoktól, lassan csúszol,
lesben állva a kellemes, meleg élettérben,
az álmok ölében. Ő majd üldözötten fellélegzik,
s végre megáll a súlyodtól; most fél
megmozdulni (mert újra beleszeret alvó
énedbe), megdermednek a lábai,
hangyaáradatot érez, a lábujjától
a térdéig, majd a megkeményedett
deréksontig hatolva, mintha karót nyelne,
kezeivel eléri a hajadat, a nyakadat,
egészen a hónaljáig ér. Gondolom,
de még nem látom az arcán, de a templom
oldalán alig észlelni ezt, ahogy szórja
a könnyeit, amelyek gömbölyűek,
mint a zöldborsószemek, zöldek és illatosak,
frissen kibelevve, minden valószínűséggel
őket is elsodorja az álmoság, és a
jóindulatú szél szétviszi a holtágak,
a sás, a gyékény, a tavirózsák, az íriszek és
a csendes aranyszínű mocsári gólyahír közé.

Vincetič, Milan

Románcok

Első

Nem tudom levenni
a szememet a szemedről
a hajadról amellyel
eljátszik a szél
és a kezeidről
amelyek keresik az utat
a kezemhez
és távolabbra is
hogy felébredjek
ne hogy elaludjak
a szemeidben
amelyből nem tudok
kilépni és visszatérni
a saját pillantásomhoz

Második

Ha tetszik neki
cirógassa meg
délután a homlokod
a déli szél ott a szemhéjad
alatt és a harmat az ajkadon
ahogy neki tetszik
ahogy neked tetszik
ébredjen fel benned
a vágyam
mindkettőnkért

Harmadik

Elcsábítasz a hajtincseiddel
s én téged hajtalanul is
rádtapad a blúzod
rámtapad az ingem
oldod szét szoknyádat
pattog a nadrágom cipzárja
hogy együtt lebeghessünk
te az anyádból
én az apámból
kettesben
többes számban

Negyedik

A hold beleolvadt
a teáskannába
a nyakad öblében kötött ki
a bőröd viasza
és a szemöldököd kontúrja
és könnyedén
és figyelmen kívül hagyva
a héját
és a magvát
és engemet

Ötödik

Ha nem is vagy jelen
az ujjak alatt megtalálalak
a fatörzs alatt
és a talpak alatt
de ha nem is lennék jelen
mégis bent vagyok
a fa belében
tebenned
és a mozdulatokban

amelyeket magamba szívok
mint a hópelyhek özönét
a medernélküliségbe lépve

Hatodik

Mindig
kis és nagy ajándék vagy
nekem mint a bonbon
amelyet kibontunk
mint a barack amelyet
feltűzdelt magára a sündisznó
vagy a levél amely
feleletet ad
mindig és egyénileg is
amelyet elvisznek
az elérhető napok
amelyekben nem találok
a te bőrödöt
az ujjaid begyét
várlak

Hetedik

Nem tudom lehunyni
a szememet
a te szemedben
a hajad amely szétzilálva
esik a kezembe
és kilép a kezemből
és még elaludnék
nehogy felriadjak
a szemeidben
amelyet nem tudok
felébresztetni
mindkettőnkért

Mlinarič, Tine

Ima

A fekete özvegy a malmunkban
kőkemény kalácsot
sütött –
és nem telepedett le a temetőbe,
ahogy elvártuk volna tőle.

Mi is sütöttünk.

A házunkban
összekuszálódott a nyelv,
amely a leggyengébb
láncszemmé vált.

Atyám, engedélyezd az átváltozást,

engedélyezd a vándorlást,
mint Pálnál és
Magdolnánál.

Harmadnapon
kiléptünk.

A neve, Lélek

Nem mozog,
itatja a *gyermeket*.

Látogatta
a saját nyelvével,
száj nélkül.

Érintésével ajándékozta,
mint a fűzfa
a víznek
és a szélhajnak,
ahogy anyám simogatta –

új lehetőségekkel
és a legtöbb megoldással,

amelyek sokasodtak.

Az átváltozás próbatétele

A tölgyfa a nagy
csalánnal társalog.
Ezt Geister Iztok
tudja elmondani.
Síríg tartó barátság,
és még azon túl.

Azokon a helyeken,
ahol valamikor
veszekedtünk,
beköltözött a vágy,
és erőteljesen
elcserélte a
régit.

Szerelem

Sárga szalaggal
a hajában,
és ragadós tenyerével
meglátogatott
Vera.

A strandon voltam.

Azokhoz lépett,
akik a *bal* parton voltak,
aztán azokhoz, akik
a *jobb* parton,
és hozzám.

Nem ismertem fel,
hogy részeg
vagy elveszett dolgokat
keres.

Élő műsort
sugároztak.
Kevés az érintés,
félelemből vagy
megnemegedettségből,
hogy *csőrük nőjön* –

szerelem a testek lombjai közt.

Šarotar, Dušan

A fiam háza

A táblára vannak írva azok a nevek, amelyeket a gyerekek törölnek le, mint akkor abban az elhagyatott iskolában, ahol a krónikások megnyugodnak, a betűk mély árnyékában ringatózik a nyári égbolt, a régi gesztenyefák alatt,
ahol még áll a pad, a csendben kizárólag csak ő hallja a szavakat, újra szívják magukba a virágport a méhek.

Hosszúak a szemhéjak, mint a levél, itt járt a katonaság, lassan, hallhatatlanul keverik a kártyákat, üzenete ugyanaz, amikor visszahangzik az éjféli, a szentjánosbogarak kórusa hallatszik, még mindig megérted ezt a nyelvet, amely csak benned van, habár messze vagy, a sor utánad már sohasem nyílik ki.

Az angyalok elkerülnek, újra mondod, hogy nő a csend köztünk, akkor tudom, hogy még itt vagy az asztalnál, kezezőnk, valahol az elfelejtett küszöbön, integetsz az ablakocskákból, amelyek elviszik a hosszú sötétséget, ez a név nélküli szomorúság, amely sosem múlik el.

Valamikor a házban, ahol valaki leírta az emlékeit, megtudod, hogy a végén valami megmarad belőle, lehet, hogy csak egy mondat, amelyet egész életed folyamán keresel, mint névtelen magányban, a hóban, amely sokáig hallgatózott a szélnek, amely forgatja az írással meg nem telt lapokat, mert soha nem merte elmondani, hogy szeret.

Felhők alatti szigetek, néha fehérek, máskor feketék,
szigetek a végtelen síkságban, amelyek csendesen
és lassan oda költöznek, az utolsó határ felé,
újra láthatsz ott valakit, hogy megálljon, megforduljon
a távolban, mintha összeolvadna az ég és a föld,
csak a folyó önt ki újra, amely sosem felejt.

A vonat lassabban megy errefelé, esik az eső a kiszáradt
szájba, valahol ennek az útnak a végén újra kitárul a táj,
amely megpihent az emlékezetben, hallatszík a szombati
sziréna, mint valamikor délelőtt a tűzoltóotthon tornyából,
a vándor megérzi, hogy a vonat sosem tér vissza...

A virág, amelyet senki sem lát, bezárja szirmait, benned
nő egy forma, amelyet még nem ismersz, a gaz, amelyen
mezítláb járva eljuthatsz valahová, porrá omlik, most
szűkebbek,
és egyre magasabbak az átjárók, hosszabbak a szünetek
a sorok közt, lehullnak a mák levelei, a házban nő az
üresség,
csak odabent járja át a házat a kalács illata.

És átgondolod, amikor elmerengsz a messzeségbe,
az előestén, a padon a ház előtt, a dombok közt, amelyek
az első fűben helyezkednek el, és érzed a virágokat,
kinyílnak, mint a tenyered, a régi szőlőlugas alatt,
a messzeségben egy város és a jegenyék sora,
az út, amelyen elindulsz, de sosem távozol.

Ivanovci, 2008. 6. 6.

Állomások

Régóta, végtelenül régóta
utazom,
kellemes és szép állomások
mellett megyek el –
mégsem gondolok egy pillanatig
sem arra, hogy:
„Állj meg! Most!”

Az én állomásom messze van valahol –
szép, kicsi, és az enyém –
az emlékeim már elhalványultak róla;
mellettem eltűnő telefondrótok,
eltörölik a nyomokat.

Valamikor, valahol, valamilyen
idegen állomáson majd kilépek;
majd minden vonatot lekések.
Ott már nem találok feleletet
egyetlen kérdésre sem. „Miért?” –
csak azt, hogy: előre már nem tudok
menni, és nem lesz visszatérésem.

A szénaszárító állvány

Nyitott vagyok mindenféle szélnek,
és semmim sincs,
amit magamnak szeretnék megszerezni.
Minden télen szemezgetik a madarak
az ölemből a múlt év bőséges maradékait.
Tavasszal érzem, hogyan hal el a piros lóhere,
és akkor eljön az én időm:
a búzakarászok az ölembé raknak fészket:
éjszakánként nő az erőm a reszketéstől
és a hosszú rések simogatásától;
amíg el nem szállítják őket.
Ősszel puha, illatos sarjút raknak rám –
S a szomorú gondolatokat az elmúló
nyárról, és ínycseket adnak
az állatoknak téli napokra.
Aztán befed a hó,
és a szál megpihen az üres létráim közt.
Csak őt nevezhetném:
„Barátomnak”.

Mindig első

Mindig elsőként jöttél felém,
az út az ismeretlenbe vezetett,
az árnyékom ravaszon bújik
el a rám telepedett éjszakában.

Mindig elsőként hoztad el nekem
a Napot és a reggeli csókid ízét,
melegen hömpölyög közénk a
harmatcsepp, hogy hűsleges
legyen az ígéreted.

Mindig elsőként érezted meg
a vihart, és azt, hogy félek a lepkék
pusztulásától, gondolatod súrolta
az éles széleket, ahova senki sem
utazott el velem.

Mindig elsőként érintetted meg
a bőrömet, amelyet a hangyák
követtek, megtaláltuk a túlpartunkat,
feléje haladva.

Maradt valami köztünk a szónélküliségből,
olyan, mint az álom, mindketten
hallgatva hiszünk benne.

Közelség

A kertben, amely látja a szerelmet,
csak piros virágok virágoznak.
Ennek az álombeli képzeletnek az
ölében halok meg a boldogságtól.

Csókjaid meleg esője
a nyár közepén hulljon rám.
A szél, amely elhozta a vihart,
vegye le rólam az utolsó fátylat.

Régóta keressük egymás közelségét,
érezzük e csodás vonzalmat.
Amikor a lelkem megérinti a lelkedet,
menekülünk az örökös üresség elől.

Melletted még elhiszem, hogy
újra lehet kezdeni mindent.
Álmainkban újra szárnyra keltünk,
és mindennek újra értelmét leltük.

Mielőtt felkel a Nap, amely látja a
szerelmünket, a felhő a bőröm alatt véres.
Gyenge köd fénylik felettünk,
és harmat lepi be a földet.

Huzjan, Štefan

Nyújts kezet a fénynek

Készülődik a lélek a szivárvány
és a fény otthonába.
A lélek elmenőben, a test kihűlőben.
Egy utolsó sóhaj, és kitérül a lélek
édenkapuja.

*

A Sátán nyeldesi a fényt.
Ember, ébredjél már fel!
Nyújts kezet a fénynek.

*

A sötét láthatáron sziszegnek a villámok.
A tenger háborgó habjai a sziklákhöz csapód-
nak.
A szél szétzilálja a magas cédrusokat.
A légörvényben táncol a szemét.
A régi lámpa alatt a vörösbortól
részegül el a test és a lélek.
A test megrészegül, a lélek viharvertté válik.
Égi szimfónia, pokoli tivornya.

*

A tenger hullámaiba szántott bele.
Vitorláit a szélnek eresztette.
A hajó fehérsége a szürkeségben
elvész a végtelen tenger horizontján.

Huzjan, Zdenko

Csatlakozás

Valaki megállt a mezei úton,
a tócsák összegyűlt maradványai
közt egy pillanatra megtalálta
a sötét égbolt tükrében a saját
testét, a kezei mását, amelyek
elterültek a szétszórt sóderre,
a frissen megszórt vakondtúrásra,
a lehullott gallyak hajlásai felett,
ahol az elhanyagolt mezők
alig hallhatóan lihegtek,
a víztől átázva, amely
belevájt a Nap langyos
húsába, hogy elfusson a
reggel széles láthatárához,
ahol kibújtak a hirtelen
napsugarak, és nevetve
elkezdtek lenyelni
a madarakat repülésük
közben, aztán magukba
szívták a testüket,
amely végképpen elolvadt
az isteni falatban.

Ölelés

tudod, hogy hajótörött vagy az álmok sáncából,
habár az angyalokkal az ajakadon
átölelve, a lehullott levelekkel, a túlcsondult
csillagokkal,
amikor ébredsz,
amikor felébredsz,
amikor önmagadnak a kése
és edénye vagy,
ahol az izmaidat gyötri a fájdalom,
vagy ahol a test vagy név nélkül

Fehér fa

Tudom, hogy angyal vagy,
nem tudsz átmenni,
tudom, hogy madár vagy,
tudom, hogy a halál csak
egy gát, amely átenged,
ha ennek eljön az ideje,
tudom, hogy a test
törékenyen égetett földi
kancsó, cserépedény.

Az ár elvitte az évek
elfáradt homokdúcait,
az emlékeket, s megmaradt
az írás kőbe vésve, örökségül.
Az aranybetűk már nem
írják meg, a földön és
a vadonban nőtt fű
nem törli ki az emlékezetből.

Tudom, hogy vannak jelek,
és nem vagy a földben,
a csontok fehér fájává
váltál.

Imádság

A megcsókolt föld,
a megcsókolt kezek,
amelyek dagasztják
a kenyeret a ragacsos
anyagból.

A megcsókolt Nap,
amely melegíti
a gyerekeket
és a fiatal búzát,
amely érik a mezőn.

Vrenko, Valerija

Muravidéki tündér

Visszafogott aranyhaj,
mint a hullámzó kalász,
amelybe belegabalyodnak
az öröklétből a szivárványszínű
lepkék,

a szemei, mint a pannon
kút zöldellő mélysége,
csillogó és várakozással teli.

Az ajkak elrejtik a
titkaik lényegét,
visszatükrözik
a gyémántokat rejtő
tavak fényét.

– Mágikus álmójelenet
köddel betakarva
a megszülető Nap!

Reggel a tónál

Ködös reggel...
nedves erdő, ébredező,
kora reggeli halovány fényben
belesüppedve a fülledtségbe,
amely a termőföldből árad ki.

Forrongó élet, sötét mocsár,
amely felett titokzatosan
emelkednek
az elbűvölő ködfoltok.

Csak a madarak reggeli rikoltásai
zavarják meg
a meghitt pillanat békéjét –
az isteni
teremtés
napját!

Titan, Robert Felix

Álmok

Rózsácska, rózsza,
elhervadt virág,
szerencse, szomorúság,
káromkodás, kiáltás.

Költemény, szívhez szóló,
harag, gyűlölet, ellenállás,
nyugtalanság és gazdagság,
otthon, amely meleget ad.

Segélyhívás, isteni
ölelés és melegség.
Hideg felelet, valóság,
amely el van átkozva.

Van, ami van, hiszen
minden a hétköznapi része,
sorsszerű, legtöbbször elátkozott,
átrendezve, sajátosan elrendezve.

Valahol ott

Valahol ott a Muravidéken,
a búzamezők között
hagytam a saját nyomomat,
megszagoltam a pipacsokat,
és éreztem a búza illatát,
amely az utam része.

Éreztem a szél erejét,
amely szétzilálta a hajamat,
és éreztem a megdőlt búzakaralást,
amelyet a tenyeremben tartottam,
és a darázs megcsípte a lábamat.

Néztem a kéknefelejcs kékségét,
amely felett döngicsélt a
méhecske, és éreztem a levegő
fojtó fülledtségét, a forró nyári
Napból mély lélegzetet vettem.

Éreztem a mezőt, mint a lélegzetet,
az örökkévalóságot, a múltat,
és éreztem a jelent, mint a születés
pillanatát, mint az óhajt; de minden
elmúlik, elviszi a halál.

Elmentem, a mezők közt nyomokat,
a lélegzetemet, az izzadságomat,
a fáradságomat, az ifjúságomat,
a múltamat és a munkám
örökkévalóságát hagytam.

Jövőre a mező újra terem,
érlelődik a búza, és virágozik
újra a pipacs, a csípős darázs
újra várja a mezítlábosokat,
a nyomomat elmossa az eső.

Zorko, Lučka

Oltár

Omladozik az oltár
és senki sem veszi észre
mintha régóta halott
és mozdulatlan volna

Omladozik az oltár
együtt vele temetkezik
a régmúlt és amit
feláldoztak érte

Omladozik az oltár
és helyére költöznek
az állatok

Várlak

Amikor várlak
ezerféle ujjal
rajzolóval
a testedet mindenféle
növényekkel

Amikor üres szemekkel
és összekulcsolt kezekkel
várom a szellemek
közeledését

Amikor várlak
a számmal
hozzátapadok
az ablaküveghez
hogy visszhangozzon
a kiáltásom és szívembe
essen

Amikor várlak
megtévedve a
tehetetlenségtől
hogy becsukjam
az ajtókat a déli
áramlatoktól

Amikor várlak
nem vagyok beteges
hanem felfűzve
a ruhaszáritó kötélre

Amikor várlak
elalszom
és reggel
szebben ébredek

Debeljak, Aleš

Magyarország, közel és magányosan

A villamos sínjei, lerakva az első
világháború előtt, amelyek a magas

házakhoz vezetnek a Fő téren, nem máshova.
Nyitott ablakokban fehér lepedők, amelyeknek

a szélei enyhén véresek, a terhes nők integetnek
előesti üdvözlésként, az irigységből fakadó

búcsúzás, mint magányos álmodozót, felzaklat.
Érdeklődöm a telt ajkak kagylói iránt, főleg

a szomszédságban ülő hölgyéi iránt, akinek a felizgatott
mellei megfeszülnek a sötétségben, és a biztonságos

erkélyről figyel a vihart a tó felszínén,
lehajolva a rézkarcokhoz, amit nem tudok

magamnak megengedni, azért jobban megbízok a
mestermunkák véletlenében, és annak a versnek

a szükségességében, amelynek nincsenek nyelvrokonai.
Veteránok, akik a bőséges emlékezés becsapottjai,

zavartalanul nézik a balatoni sást, amely a
terhektől kapaszkodik, és hajladozik, hogy újra

tengerré váljon, és zokog a vereségtől
a bodzabokrokban, amelyek lila karcolásokkal virágoznak,

és az őrült zongorista, aki végigsimít a billentyűkön,
az alkohol is hozzásegít, természetesen akkor, amikor

összeköti a kottákat a volt gazdákkal.

Tíz év múlva

Egyedül utazom, irigylem a csordát, mint
ahogy Shakespeare is elismerte, hogy

a szláv népeknek is van kijutásuk a tengerre,
amely most süllyed a nagy deltában, amely

előntötte az utakat a védőoszlopokig, és a hamukék
szabad égig, ahogy látom, de nem osztom meg vele

a családomat, ahogy leereszkedik könnyedén,
és eltűnik a fényben, melegen, bőkezűen.

Nem tud magán segíteni: dicsőíteni kell a telt
mellek profilját és a búzakalász hajakat a városházán,

és a komlóültetvények árnyékát kell csalogatnia
a kocsmai söntésekhez az udvaron, a fiatal hársfák

fasora és a fiatal nők érzelmileg tágulnak, mindig
csak szívességért, a lélegzet mindig a torkodba reked,

mint az önféjük megszelídítése. A kastély emléktáblája
darabokra törve a latin mondatokban, nem titkolja el

a sebeket, amelyeket a bókók hajlongásaival gyakorol,
összefonódott tenyerek és fügét mutató zsebek.

Óvlak, egyedül utazom, irigylem a csordát,
és ha követni akarsz, gyalog utazzál,

a szemeiddel, amelyek csak előre tekintenek,
amikor semmiről sem határozol, de még jegyzetelhetsz:

szombattól csütörtökig minden jól kerül ki a kezed közül,
a haza krónikájába a fekete könnyeid hullanak, amelyek
lehorgonyoztak a harangok flottáihoz, a barokk
penész alatt, s azt követően elkezded a torkodat

öblítgetni, hirtelenül és szilajon, a dadogás fél
sikert ígér és végső elmúlást. Jólétben vagy,

és van titkod is, amelyet a tüdőrákos férfi is ismer,
és a legendájával is támogatja, amelyet neked találtam ki,

ha velem akarsz utazni, hallgatagon és kiszellőztetett
fejjel tedd,
és kérjed, hogy az október még néhány napig tartson.

Prága, 1999 ősze

Király Moss, Suzanne

Szárazság

Mint az elátkozott keresztes lovagok
a szent háborúban,
Isten kegyelmét kérve, lapozgatva,
a pergamen kései felfelé szúrnak,
az éden felé.

A kukoricaszárak katonái,
elhasználódva, a levelek elhervadva,
leshelyen várapozva, a mezőkön
kiegve a Naptól, szétválasztják a
kóbor felhőket, amelyek az életadó
vízcseppeket hordozzák, hogy
felfrissítsék a kiszikkadt szárnyakat,
hogy legyőzzék a port, amely
fojtogatja a gyökereket.

Majdnem hallhatóak az imáik:
oh, Nap, kedves Napocska,
a te fényed nélkül maghalunk.
De most, enyhítsd meg az erődöt,
sötétítsd el dicsőségedet,
még mielőtt meghalnának.

Spektrum

Az utak török csontokkal
takarják el
ezt a sírást és zokogást
és csendes suttogást
hallom még a szél zúgását
amikor egyedül vagyok
nyomasztó hang
vágja át a levegőt
és ott csüng
mint sovány kísértet
a történelemből.
Mecéloz, felkavar.

A fehér lepke

A fehér lepke,
törékeny teremtés,
gyengéden elúszik
mellettem.

Varázslatosan
lebegő szárnyaival
szeplőtelenül
repül a sötétedő
ég felé.

Zágorec-Csuka Judit: Sivatagi szélben

Utószó

Zágorec-Csuka Judit sok műfajban alkotó költő-író; a vers mellett prózában, tanulmányban és esszében is jelen van a muravidéki és az egyetemes magyar irodalomban. A jelen kötetterv elolvasása után mégis az a meggyőződés kerekedik felül az opust ismerő kritikusban / olvasóban, hogy a lírában érzi magát igazán otthon, ebben a műnemben alkot biztos kézzel, sajátos hanghordozással, a sokszor körültagogatott, megrágott téma avatott ismerőjeként.

Egyik korábbi megállapítására hivatkozva, ma is érvényesnek tartom a leírtakat Zágorec költészetéről:

„Ezek a versek a megtartás és a megmaradás egzisztencialista imperatívuszai, s mint olyanok, a muravidéki irodalom felismerhető poétikai krédóját is jelentik. Ugyanakkor a Szúnyogh Sándor által meghirdetett „minimalista” törekvések és „a nyelvi-stiliztikai status quónak is biztos örheleyei”. A hagyományteremtés, az elődökhöz való viszonyulás – ajánlások vagy nagyon is konkrét, „öndefiníciók” kapcsán – az útkeresés során ért sérelmek és ki nem elégülő vágyak, a mindennapok egzisztenciális hordalékaiként jelentkeznek újabb verseiben. Ezek azonban a családi példát (lásd a nagyapjához, fiaihoz, férjéhez írott újabb verseit), az „otthon és itthon” közötti feszültséget, a haza, a révbe érkezés költői gondját is felvetik: jelesül azt, hogy hol húzódnak az emberi szabadság felismerhető határai, hol az a pont, amikor az ember még biztosan állhat a lábán, mert támogató közeg veszi körül.

A közéleti szerepkört is vállaló költő alkalmi versei, a *Sivatagi szél*ben versválogatás talán legfőbb újdonságai, amikor a csalódottság és a meg-nem-értettség – bár nem feltétlenül a hasonlítás miatt – a magyar történelem legnagyobb hőseit, emberségben, kiállásban és magyarságban is intő sorsait idézi meg, „zivataros” társadalmi-történelmi viszonyok közepette (Zrínyi Péter, Zrínyi Ilona stb.). Tragikus sorsuk, a társadalmi vakságra és közömbösségre ma is intő példa lehet! – olvassuk ki a sorok közül.

A másik újdonság, mely a költő / nőköltő korábbi köteteknek is meghatározó elemeként, szinte hangulati és szerző elveként is végigvonult, a burkolt erotikusság, illetve a női lélek minden apró rezdüléseire reagáló néhol nagyon is leplezetlen szeretetvágy, a férfi–nő viszony és párkapcsolat „meddő óráinak” közöny-sűrítménye, lírává nem párolható üressége (*Duális vonzat, Azt akarom, Titok*).

A kisebbségi létezés megélése is új viszonyrendszerben jelentkezik költőnk legújabb verseiben, valamiféle „visszaút” reményében paradoxonnak tűnő megállapításhoz jut el: „Vissza kellene térni, vissza / a Vereckei-hágó szorosaiiba ... kicsi a nyáj, vissza, vissza / a határokon túlra.”

Bence Lajos

Tartalom

Mire van szüksége a költőnek?	3
Jézusnak	5
„Amikor eltávolodsz, csak befelé élsz...”	7
Amikor eltávolodsz	9
Láthatatlan virágbontás	10
Kétely	11
Álmaimban	12
Vissza, vissza	12
A labirintus vége	13
Duális vonzat	14
„Titkos kapocs, láthatatlan kötelék, Bennem és Benned, együtt rezdülés...”	15
Azt akarom	17
Titok	18
Útközben Hozzám	19
Karácsonyra	20
Vízesés	20
„Impressziók a kitáguló időben...”	21
Sodrásban	23
A csoda	24
Szélsékszenvedben	25
Sivatagi szélben	26
A Nílus csendjében	27
Fény nélkül	28
Bújj el	29
Éj	30
Nap	31
Sárguló falevelek	32
Kitáguló idő	33
Pipacsok	34
„Ősi humor, belőle nőttem én, belé is süppedek”	35
Cím nélkül	37
Családi album	38

Jajajajajaj.....	39
A dalia	40
Mindenüvé.....	41
Madonna-ikon	42
Alkonyat	43
Zarándoklat	44
Mégis mindegy.....	45
Vihar után.....	46
Keressétek, ki vagyok	48
Hívők, hitetlenek	49
Útravaló nélkül.....	50
A tükör	51
Megmaradok fénynek.....	52
Tavaszcvárás	53
Ősi humuszban	54
Búcsú.....	55
Hidak	56
A szomorúság megmarad	58
Epilógus	59
Hőstett	60
Az utolsó vers.....	62
Mária, glória.....	63
Műfordítások	65
Paušič, Olga.....	67
Percek.....	67
Az éjszaka csendjében	70
Jovanović, Klarisa	71
Az ujjad begyével ásol	71
A végén elterülsz, névtelenül	72
Vincetič, Milan	73
Románcok	73
Mlinarič, Tine.....	76
Ima	76
A neve, Lélek	77
Az átváltozás próbatétele.....	78
Szerelem.....	79
Šarotar, Dušan	80
A fiam háza	80

Maurer, Neža	82
Állomások	82
A szénaszárító állvány	83
Lainšček, Feri	84
Mindig első	84
Közelség	85
Huzjan, Štefan	86
Nyújts kezet a fénynek	86
Huzjan, Zdenko	87
Csatlakozás	87
Ölelés	88
Volk, Erika	89
Fehér fa	89
Imádság	90
Vrenko, Valerija	91
Muravidéki tündér	91
Reggel a tónál	92
Titan, Robert Felix	93
Álmok	93
Valahol ott	94
Zorko, Lučka	95
Oltár	95
Várlak	96
Debeljak, Aleš	97
Magyarország, közel és magányosan	97
Tíz év múlva	99
Király Moss, Suzanne	101
Szárazság	101
Spektrum	103
A fehér lepke	104
Zágorec-Csuka Judit: Sivatagi szélben	105
Utószó	107

Támogatók:

Bethlen Gábor Alap

Lendva Község / Občina Lendava

Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, Lendva /
Zavoda za kulturo madžarske narodnosti, Lendava

Zágorec-Csuka Judit:

Sivatagi szélben. Versek és műfordítások

Szerkesztette: Ruda Gábor

Lektorálta: Gasparics Judit

Recenzensek: Bence Lajos, Kiss Endre

Utószó: Bence Lajos

Kiadó: Muravidék Baráti Kör Kulturális Egyesület

Társkiadó: Kapcai Helyi Közösség / Krajevna skupnost Kapca

Pilisvörösvár–Kapca, 2011

Fotók: Tomaž Galič

A borítótérket Németh Csongor készítette Tomaž Galič
fényképfelvétele felhasználásával

Nyomdai előkészítés: Trajan Kft., Budapest

Nyomda: Jász József, Budaörs

ISBN 978-615-5026-10-2 (nyomtatott)

ISBN 978-615-5026-11-9 (online)

Egyik korábbi megállapításomra hivatkozva, ma is érvényesnek tartom a leírtakat Zágorec-Csuka Judit költészetéről: Ezek a versek a megtartás és a megmaradás egzisztencialista imperatívuszai, s mint olyanok, a muravidéki irodalom felismerhető poétikai krédóját is jelentik. Ugyanakkor a Szúnyogh Sándor által meghirdetett „minimalista” törekvések és „a nyelvi-stilisztikai status quonak is biztos őrhelyei”.

Bence Lajos

A költő romantikus mesehősnő, aki – Petőfi nyomában – hatalmas, nem mindig szuperszonikus, de mindenesetre teherbíró és üzembiztos griffmadáron repül időközön és tereken át.

Időben: történelem és jelen között. Térben: a világ számos pontjára. Mégis szellemileg és lelkileg teszi meg a legnagyobb utakat. Egy kis magyar kisebbségi csoport szószólójaként és képviselőjeként közlekedik a kisebbség és a többség, a hagyomány és az aktualitás, a kisebbségi és a többségi kultúra között, miközben mindkét kultúra már (együtt és külön-külön) kikerült a globalizáció óceánjára is.

Mindig hazatér és mindig újra elindul. Igyekszik lefényképezni a látott arcokat és tájakat, miközben makacsul kapaszkodik életének azokba a szereplőibe, akiből erőt meríthet.

Néha nem is hiszi el az örök zarándoklat sors-képletét. Néha úgy érzi, elveszíti önmagát. Néha ki szeretne lépni, és nem indulni el többet. Néha úgy érzi, hogy a Minden és a Semmi között él.

Ilyenkor újra útnak indul.

Kiss Endre

BETHLEN GÁBOR
Alap

OBČINA LENDAVA
LENDVA KÖZSÉG

mami

Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet
Zavod za kulturo mađarske narodnosti

Zágorec-Csuka Judit

Sivatagi szélben

*Isten sem tudhatta terveidet,
a szelek is csak sodortak,
kifelé ebből a zivatáros
nyárból, a tél messze még,
üres a horizont, kietlen a táj,
kietlen a lelkem, félek, hogy
elvisznek a szelek, nem
kapaszkodhatok meg
Benned, elvisznek
Istenhez.*

Muravidék Baráti Kör Kulturális Egyesület